

การขอยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

วัดทั้งหมดทั่วประเทศแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และสำนักสงฆ์ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา คือวัดที่มีอุโบสถเป็นที่ทำสังฆกรรม คำว่า วิสุงคามสีมา ในที่นี้หมายถึงเขตที่พระมหากษัตริย์พระราชทานแก่สงฆ์เพื่อใช้เป็นที่สร้างโบสถ์ ส่วนสำนักสงฆ์ คือ วัดที่ยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา จึงไม่มีอุโบสถ ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา สถานที่ชุมนุมสำคัญ ของพุทธศาสนิกชน หรือสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาก็คือ วัด ในประเทศไทยมีวัดเป็นจำนวนมาก แบ่งออกเป็น พระอารามหลวง หรือ วัดหลวง วัดราษฎร์ และวัดร้าง

พระอารามหลวง คือวัดที่พระมหากษัตริย์ หรือพระบรมวงศานุวงศ์ เช่น สมเด็จพระบรมราชินี สมเด็จพระยุพราช ทรงสร้างหรือทรงบูรณปฏิสังขรณ์ หรือมีผู้สร้างน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเป็นวัดหลวง และวัดที่ราษฎรสร้าง หรือบูรณปฏิสังขรณ์ และขอพระราชทานให้ทรงรับไว้เป็นพระอารามหลวง เช่น วัดอรุณราชวราราม ราชวรมหาวิหาร

วัดราษฎร์ ได้แก่วัดที่ประชาชนสร้าง หรือปฏิสังขรณ์ เช่น วัดประสาธตบุญญาวาส

วัดร้าง คือวัดที่ทรุดโทรม ไม่มีพระสงฆ์พำนักอาศัยจำพรรษา ทางราชการจะขึ้นทะเบียนไว้ ซึ่งหากบูรณะได้อาจยกเป็นวัดมีพระสงฆ์ต่อไป เช่น วัดไชยวัฒนาราม (พระนครศรีอยุธยา)

[วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พระอารามหลวง ชั้นเอก ชนิด ราชวรวิหาร]

พระอารามหลวง ซึ่งหมายถึงวัดที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้าง หรือทรงรับไว้เป็นวัดของพระราชวงศ์ หรือเป็นวัดที่ทรงอุปถัมภ์นั้น แต่ละวัดอาจมีฐานะ หรือระดับชั้นแตกต่างกันออกไป การจัดลำดับชั้นของวัดหลวง เริ่มมีขึ้นในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ.๒๔๘๕ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดระเบียบแบ่งชั้นพระอารามหลวงออกเป็น ๓ ชั้น คือ ชั้นเอก ชั้นโท และชั้นตรี แต่ละชั้นยังแยกระดับออกไปอีกหลายระดับ โดยมีสร้อยต่อท้ายชื่อวัดตามฐานะดังนี้

๑.พระอารามหลวง ชั้นเอก ได้แก่ วัดที่มีความสำคัญ มีเจดีย์สถานบรรจุพระบรมอัฐิ หรือเป็นวัดที่มีเกียรติสูง มี ๓ ระดับ คือ

- ๑) ราชวรมหาวิหาร
- ๒) ราชวรวิหาร
- ๓) วรมหาวิหาร

๒.พระอารามหลวง ชั้นโท ได้แก่วัดที่มีเจดีย์สถานสำคัญ หรือวัดที่มีเกียรติ มี ๔ ระดับ คือ

- ๑) ราชวรมหาวิหาร
- ๒) ราชวรวิหาร
- ๓) วรมหาวิหาร
- ๔) วรวิหาร

๓. พระอารามหลวง ชั้นตรี ได้แก่วัดที่มีเกียรติ วัดประจำหัวเมือง หรือวัดที่มีความสำคัญชั้นรอง มี ๓ ระดับ คือ

- ๑) ราชวรวิหาร
- ๒) วรวิหาร
- ๓) วัดที่ไม่มีสร้อยต่อท้าย (สามัญ)

แนวทางในการดำเนินงานขอยกวัดราษฎร์เป็นพระอารามหลวงมีดังต่อไปนี้

ก. การรวบรวมรายงานและเอกสารหลักฐานประกอบมีดังต่อไปนี้

1. แบบรายงานขอยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง
2. แบบกรอกประวัติวัด หรือเขียนประวัติวัดโดยละเอียดและมีหลักฐานอ้างอิง
3. สำเนาหนังสือประกาศตั้งวัด (ในกรณีวัดนั้นได้สร้างหลังปี พ.ศ.2484 ซึ่งจะมีหนังสือประกาศตั้งวัด) หรือ
4. สำเนาหนังสือรับรองสภาพวัด (ในกรณีวัดนั้นได้สร้างก่อนปี พ.ศ. 2484 ซึ่งจะไม่หนังสือประกาศตั้งวัด)
5. สำเนาเอกสารสิทธิที่ดินของวัด หรือสำเนาหนังสืออนุญาตให้ใช้ที่ดินของทางราชการที่อนุญาตให้สร้างวัด ให้ถ่ายเท่าต้นฉบับจริง
6. แผนผังแสดงรูปที่ดินของวัดซึ่งเขียนรูปสัญลักษณ์ตามลักษณะของแผนผังที่ดินของวัด มีมาตราส่วนกำกับ แสดงจุดที่ตั้งอาคารเสนาสนะของวัด บอกระยะความยาวในแต่ละด้านให้เรียบร้อย และเป็นแบบพิมพ์เขียว มาตราส่วนกำหนดไว้มีดังนี้
  - เนื้อที่ 6 – 10 ไร่ ใช้มาตราส่วน 1 : 250
  - เนื้อที่ 10 – 20 ไร่ ใช้มาตราส่วน 1 : 500
  - เนื้อที่ 20 ไร่ ขึ้นไป ใช้มาตราส่วน 1 : 750 หรือ 1 : 1000
7. แผนที่แสดงที่ตั้งของวัดนั้น โดยระบุชื่อบ้าน ชื่อวัด สถานที่สำคัญที่อยู่ข้างเคียงวัดนั้น บอกเส้นทางคมนาคมที่ติดต่อกับวัดนั้นโดยระบุระยะทางกำกับให้ด้วย เป็นแบบพิมพ์เขียว
8. รูปถ่ายสิ่งปลูกสร้างเสนาสนะ เป็นภาพถ่ายจริง แสดงให้เห็นสิ่งปลูกสร้างอย่างชัดเจน เจ้าอาวาสวัดลงลายมือชื่อกำกับรับรอง

ข. ข้อกำหนดพิเศษ

1. เป็นวัดที่มีถาวรวัตถุ และปูชนียวัตถุ ฯลฯ เป็นหลักฐาน
2. มีกิจกรรมเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน
3. มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์
4. เป็นวัดที่หน่วยงานราชการประกอบพิธีกรรมเป็นประจำ
5. มีอายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป
6. มีพระภิกษุอยู่จำพรรษาตั้งแต่ ๒๐ รูปขึ้นไป ติดต่อกัน ๕ ปี จนถึงปัจจุบัน
7. มีการจัดการศึกษาแผนกธรรม และบาลี และแสดงสถิติผลการจัดการศึกษาย้อนหลัง ๕ ปี
8. มีการจัดระบบภายในวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น การจัดผลประโยชน์ในพื้นที่เขตของวัด อย่างเป็นสัดส่วน การจัดปฏิภูมิทัศน์ให้ร่มรื่นสวยงาม การจัดลานวัดลานธรรม และอื่น ๆ

ค. ขั้นตอนในการดำเนินงาน

1.เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ขึ้นรายงานขอยกวัดราษฎร์เป็นพระอารามหลวงให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองและผู้ปกครองฝ่ายสงฆ์ให้ความเห็นและลงนาม แล้วส่งให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน พร้อมลงนามกำกับ

2. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เสนอรายงานดังกล่าวให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ

ว่าด้วยการขอยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

พ.ศ. ๒๕๑๘^(๑)

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกมีพระราชประสงค์จะทรงยกย่องเชิดชูพระพุทธศาสนา ได้ทรงสร้างปฏิสังขรณ์พระอารามขึ้นเป็นจำนวนมาก วัดที่ทรงสร้างและปฏิสังขรณ์เช่นนี้เรียกว่า “พระอารามหลวง” นอกจากนี้วัดที่ประชาชนสร้างหรือปฏิสังขรณ์ ถ้าทรงพิจารณาเห็นสมควรยกย่องเป็นพิเศษก็ทรงรับไว้เป็นพระอารามหลวง

แม้ในรัฐบาลระบอบปัจจุบัน ก็ได้ยึดมั่นในนโยบายที่จะทำนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนา และได้พิจารณาเห็นว่า การยกวัดที่ราษฎร์สร้างขึ้นเป็นพระอารามหลวงก็เป็นนโยบายอันหนึ่งที่จะช่วยเชิดชูพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง และเป็นการสอดคล้องกับพระราชประเพณีอันมีมาแต่โบราณกาล ฉะนั้น เมื่อปรากฏว่ามีวัดใดที่สมควรจะได้รับเกียรติยกย่องเป็นพิเศษก็ขอพระราชทานยกขึ้นเป็นพระอารามหลวงเพื่อส่งเสริมพระราชประเพณีและสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล

ฉะนั้น กระทรวงศึกษาธิการโดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม เห็นสมควรกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการขอยกฐานะวัดขึ้นเป็นพระอารามหลวง จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการขอยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง พ.ศ. ๒๕๑๘”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกคำสั่งหรือระเบียบอื่นใดที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้

ข้อ ๓ วัดที่สมควรยกขึ้นเป็นพระอารามหลวงนอกจากเป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช หรือพระบรมวงศ์ทรงสร้าง ทรงปฏิสังขรณ์หรือทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือเป็นวัดที่รัฐบาลสร้างแล้วต้องประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

๓.๑ เป็นวัดที่เป็นหลักฐาน โดยมีเสนาสนะถาวรหรือมีปูชนียวัตถุที่เป็นโบราณสถาน หรือโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ

๓.๒ เป็นวัดที่มีการปกครองเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการศึกษาและการเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่เป็นหลักฐาน

^๑ ประกาศในแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม ๖๔ ตอนที่ ๔ หน้า ๑ วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๑๘

๓.๓ เป็นวัดที่มีการพัฒนาและมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน
๓.๔ มีพระสงฆ์จำพรรษาตั้งแต่ ๒๐ รูปขึ้นไปติดต่อกันเป็นเวลา ๕ ปี
ถึงปีปัจจุบัน

๓.๕ เป็นวัดสำคัญของท้องถิ่น หรือเป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา
ของทางราชการเป็นประจำ หรือเป็นวัดสำคัญทางประวัติศาสตร์

๓.๖ ต้องมีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป

ข้อ ๔ การขอยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง เมื่อนายอำเภอ เจ้าคณะอำเภอ
พิจารณาเห็นสมควรขอยกวัดในท้องที่อำเภอขึ้นเป็นพระอารามหลวง ให้นายอำเภอรายงาน
ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมด้วยประวัติวัด แผนที่แสดงที่ตั้งวัด แผนผังแสดงสิ่งปลูกสร้าง
และภาพถ่ายถาวรวัตถุของวัดตามแบบทำระเบียบนี้

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดเห็นสมควรแล้ว ให้นำรายงานไปยังกรม-
การศาสนาเมื่อกรมการศาสนาเห็นสมควร และได้รับความเห็นชอบจากเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัด
และเจ้าคณะใหญ่ แล้วให้รายงานกระทรวงศึกษาธิการเพื่อพิจารณานำเสนอมหาเถรสมาคม
และเมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจะได้ดำเนินการขอ
พระราชทานยกวัดนั้นขึ้นเป็นพระอารามหลวงต่อไป

เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แล้ว กระทรวงศึกษาธิการจะได้แจ้งความยกวัดนั้น
ขึ้นเป็นพระอารามหลวงในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๕ เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้กรมการศาสนาขึ้นทะเบียนพระ-
อารามหลวง แล้วแจ้งเจ้าคณะภาคเจ้าสังกัดและผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ

ข้อ ๖ ให้อธิบดีกรมการศาสนาวิชาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ และให้กำหนด
แบบรายการขอยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามระเบียบนี้

ข้อ ๗ ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๘

(ลงชื่อ) นิพนธ์ ศศิธร
(นายนิพนธ์ ศศิธร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

แบบรายงานการขอยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ด้วยวัด.....สังกัดคณะสงฆ์.....ตั้งอยู่ถนน.....

(ตรอก,ซอย).....บ้านหมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....ประกอบด้วยหลักเกณฑ์การขอยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง ตาม.....

.....ว่าด้วยการขอยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง พ.ศ. ๒๕๑๘ คือ

๑. มีที่ดินที่ตั้งวัดเนื้อที่.....ไร่.....งาน.....วา ได้ตั้งวัดเมื่อ.....

ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ.....อุโบสถสร้างด้วย.....

ค่าก่อสร้างประมาณ.....บาท มีสิ่งปลูกสร้างอยู่ในบริเวณวัด คือ

วิหาร จำนวน.....หลัง สร้างด้วย.....

ค่าก่อสร้างประมาณ.....บาท

ศาลาการเปรียญ.....หลัง สร้างด้วย.....

ค่าก่อสร้างประมาณ.....บาท

กุฏิ จำนวน.....หลัง สร้างด้วย.....

ค่าก่อสร้างประมาณ.....บาท

มีถาวรวัตถุอื่น ๆ .....

๒. มีประชาชนบำรุงวัดประมาณ.....คน และในวันธรรมสวนะ วันอุโบสถ มี

ประชาชนมาประกอบศาสนกิจเฉลี่ยครั้งละ ประมาณ.....คน

ทางวัดได้จัดกิจกรรมพิเศษในวันธรรมสวนะและวันสำคัญทางศาสนา คือ.....

๓. มีพระภิกษุอยู่ประจำในระยะเวลา ๕ ปี คือ

พ.ศ.....พระภิกษุ.....รูป

พ.ศ.....พระภิกษุ.....รูป

พ.ศ.....พระภิกษุ.....รูป

พ.ศ.....พระภิกษุ.....รูป

พ.ศ.....พระภิกษุ.....รูป

ทางวัดมีการศึกษาพระปริยัติธรรม ตั้งแต่ พ.ศ. ....ผลการสอบทั้งนักธรรมและบาลี

.....
.....

ทางวัดจัดการปกครองภายในวัด ดังนี้

.....
.....

ทางวัดจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ

.....
.....

ทางวัดดำเนินการเกี่ยวกับการสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ คือ

.....
.....

วัดมีรายได้จากการบริจาคของประชาชนเป็นการกุศลปีละประมาณ.....บาท

และมีรายได้จากการจัดศาสนสมบัติของวัดปีละ ประมาณ.....บาท

วัดนี้มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และสังคม คือ.....

.....
.....

มีปูชนียวัตถุที่สำคัญ คือ.....

.....
.....

วัดเคยเป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาของทางราชการ.....

.....
.....

เจ้าอาวาสปัจจุบันมีสมณศักดิ์ เป็น.....

มีตำแหน่งทางปกครองสงฆ์.....

๔. ได้ปรึกษาพุทธศาสนิกชนแล้ว เห็นชอบร่วมกันในอันที่จะขอยกวัดนี้ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

๕. ได้เสนอประวัติวัด แผนที่แสดงที่ตั้งวัด แผนที่แสดงสิ่งปลูกสร้างและภาพถ่ายถาวรวัตถุของ

วัดมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว รวม.....ภาพ

(ลงนาม).....

(.....)

เจ้าอาวาสวัด.....

ความเห็นของเจ้าคณะอำเภอ.....

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

เจ้าคณะอำเภอ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ความเห็นของนายอำเภอ.....

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

นายอำเภอ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ความเห็นของเจ้าคณะจังหวัด.....

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

เจ้าคณะจังหวัด.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ความเห็นของผู้ว่าราชการจังหวัด.....

.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้ว่าราชการจังหวัด.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ความเห็นของเจ้าคณะภาค.....
.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

เจ้าคณะภาค.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หมายเหตุ

- ประวัติวัดให้เขียนโดยละเอียดมีหลักฐานอ้างอิง
- แผนผังแสดงสิ่งปลูกสร้าง แผนที่แสดงที่ตั้งวัด ให้จัดทำโดยละเอียดมีมาตราส่วนประกอบชัดเจน และจัดพิมพ์เป็นแบบมาตรฐาน
- ภาพถ่ายเสนาสนะและถาวรวัตถุภายในวัด

ฝ่ายศาสนสถาน กองพุทธศาสนสถาน

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ